

Kuurosokeusasiain tiedottajakoulutus

Kuurosokeusasiain tiedottajakoulutus alkaa helmikuussa 1999, jos Etelä-Suomen lääninhallitus myöntää rahoituksen. Koulutus maksaa 500 mk. Koulutus on 5 opintoviikon laajuinen. Se sisältää lähi- ja etäopiskelua.

Lähijaksot ovat

8.-12.2.1999, 24.-28.5.1999, 6.-10.9.1999 ja 1.-5.11.1999.

Koulutuksen tavoitteena on antaa valmiudet toimia alueellisena kuurosokeusasiain tiedottajana ja kouluttajana. Koulutuksen kohderyhmä on kuurosokeat ja vaikeasti kuulonäkövammaiset henkilöt. Aikaisemmat kokemukset tiedottamisesta, toimitustyöstä tai kouluttamisesta luetaan eduksi. Koulutuksessa on yleistulkkaus, henkilökohtaiset tulkit on jokaisen järjestettävä itse.

Lisätietoja koulutuksesta antavat Aila Winter, puh. (09) 511 08 211, fax (09) 511 08 300, e-mail aila.winter@arlainst.fi tai tekstipuhelinvälitys 0100-2288/09 511 08 211 sekä Heikki Majava, puh/tp 09 5495 3513, fax (09) 5495 3517 tai Näkövammaisten keskusliiton sähköposti: majava(1/65).

Vapaamuotoiset hakemukset pyydetään lähettämään 11.12.1998 mennessä osoitteella: Arlainstituutti, Puustellinmäki 4-6, 02600 ESPOO, kuoreen merkintä "Tiedottajakoulutus". Hakemukselta tulee ilmetä henkilötiedot, koulutus ja työkokemus.

TUNTOSARVI 24.vuosikerta, ISSN 0358-2280

Julkaisija: Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaankatu 28, 00120 Helsinki.
Puhelin (09) 5495 350. Tekstipuhelin (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.

Päätoimittaja: Katri Pyykkö **Toimittaja:** Raili Karisaari

Toimitusneuvosto: Katri Pyykkö, Unto Honkanen, Vieno Hyttinen, Raili Karisaari, Merja Rouhiainen, Ritva Väisänen, Ulla Kungas, .

Vuosikerta 150 mk. Lehti ilmestyy 11 kertaa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ruotsinkielisenä käännöksenä ja sähköpostina.

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Marraskuu 11/1998

Syyskokous on Kajaanissa

Apuväline- näyttelyssä paljon kävijöitä

Viittoma- kielisiä palveluja televisioon?

Kaunista kirkkomusiikkia

Sisällys

Vuosiin elämää	2
Jäsenet ja hallitus	3
Tervetuloa Kajaaniin!	4
Soile jättää hallituksen, mutta ei yhdistystä	6
Apuvälinenäyttely toimintakeskuksessa	9
Kuvapuhelin kuurosokean apuna	11
Kuurosokeiden Tuki ry:n 15-vuotisjuhlakonsertti	13
Pyydyksestä pöytään	14
Terveyskasvatusaineistoja erityisryhmille	16
Uusi laki velvoittaa YLE:n viittomakielisiin palveluihin..	17
Toimintakeskus ja kosteusvauriot	18
Lukijankirjeitä: Villisti viittova pappi!	19
Korvatulpat varalle	19
Kotiväylän asiakkaana Tampereella	19
Kuurosokeusasiain tiedottajakoulutus	20

Kannen kuva: Kari Lerne ja hänen sisarensa Maire tutkivat tandem-pyörää apuvälinenäyttelyssä Tampereella (Kuva: R.Karisaari)

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 16.12. Aineiston oltava toimituksessa viimeistään 4.12.1998

Vuosiin elämää

Vuosi 1999 on YK:n ikäihmisten vuosi "Vuosiin elämää". Teemavuoden suojelijat ovat Presidentti Mauno Koivisto ja rouva Tellervo Koivisto. Suomen Kuurosokeiden jäsenistä on erittäin paljon yli 65-vuotiaita. Teemavuosi siis koskettaa meidänkin järjestöämme ja jäsenistöämme.

Teema vuonna kiinnitetään huomiota ikäihmisten arjen sujumiseen. Siihen kiinnitetään huomiota muun muassa arkiteoilla. Arkitekoja voivat tehdä niin työyhteisöt, omaiset ja läheiset kuin kunnat ja järjestöt. Sosiaali- ja terveysministeriön arkiteko on, että vanhustenhuolto on otettu yhdeksi viidestä painopistealueesta "Valtakunnallisessa suunnitelmassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vuosina 1999-2002" -suunnitelmassa. Arkiteot ovat tekoja, jotka eivät useinkaan maksa mitään, mutta joilla on suuri merkitys kanssaihmisille.

Teemavuoden valtakunnallinen avajaisjuhla pidettiin jo 1.10.1998 Helsingissä.

Katri Pyykkö
tiedottaja

PÄÄKIRJOITUS

Jäsenet ja hallitus

Yhdistyksemme syyskokous Kajaanissa lähestyy. Syyskokouksessa paikalla olevat jäsenet valitsevat yhdistykselle hallituksen. Sen tehtävä on hoitaa ja valvoa yhteisiä asioita.

Hallitukseen valitut jäsenet työskentelevät monenlaisten asioiden parissa. On tehtävä päätöksiä ja otettava niihin myös kantaa. Päätettäviin asioihin tutustumaan taustamateriaalin avulla. Usein tarvitaan lisätietoa. Sitä on osattava etsiä ja kysellä myös itse. Posti tuo paljon papereita ja kokouksessa jaetaan lisää papereita. Papereita, papereita ..

Päätöksiä ei voi tehdä tavalla, joka itseä eniten miellyttää. Kaikkien hallituksen jäsenten mielipiteet on huomioitava. Lopullinen päätös tehdään yhdessä. Päätös syntyy joko yksimielisesti tai siitä äänestetään. Enemmistön ääni ratkaisee.

Nykyään hallitus työskentelee tiiviisti myös kokousten välillä. Asiat sujuvat kokouksissa nopeammin, kun ihmiset ovat valmistautuneet etukäteen hyvin. Hallitus keskustelee sähköpostin avulla. Tietokone on tärkeä apuväline kaikille hallituksen jäsenille. Ellei omaa konetta ole, yhdistys lainaa koneen ja järjestää peruskoulutuksen sen käytössä.

Hallituksessa syyskokouksen valitsemat ihmiset työskentelevät yhdessä. Yhteistyö erilaisista lähtökohdista olevien ja erilaisia kommunikaatiotapoja käyttävien ihmisten kanssa kasvattaa ja kehittää jokaiselta. Se antaa myös mahdollisuuden oppia toinen toisiltamme. Monesti se on sopeutumisen ja joustamisen oppimista. Oma näkemys ei aina ole se ainoa oikea.

Jäsenistöllä on suuri vastuu siitä, millainen hallitus yhdistyksen asioita hoitaa seuraavan vuoden ajan. Mieti etukäteen, ketä ehdotat ja kenelle annat äänesi. Jos aiot ehdottaa hallitusvaaliin ehdokasta, kysy häneltä ensin, suostuuko hän. Jos kokouksessa ehdotetaan ehdokkaita ja he kieltäytyvät yksitellen, siihen kuuluu aikaa eikä se näytä kovin vastuulliselta toiminnalta. Ota myös selvää, mitä ehdokkaasi tietää yhdistyksen toiminnasta. Jos ehdokkaasi ei tiedä paljoa, hänellä kuluu aikaa ennen kuin hän pystyy hoitamaan luottamustehtävänsä täysipainoisesti. Kun toimit näin, olet valmistautunut hyvin äänestämään ja vaikuttamaan syyskokouksessa.

Antoisaa syyskokousta!
Seija Troyano,
varapuheenjohtaja

Suomen Kuurosokeat ry:n syyskokous Tervetuloa Kajaaniin!

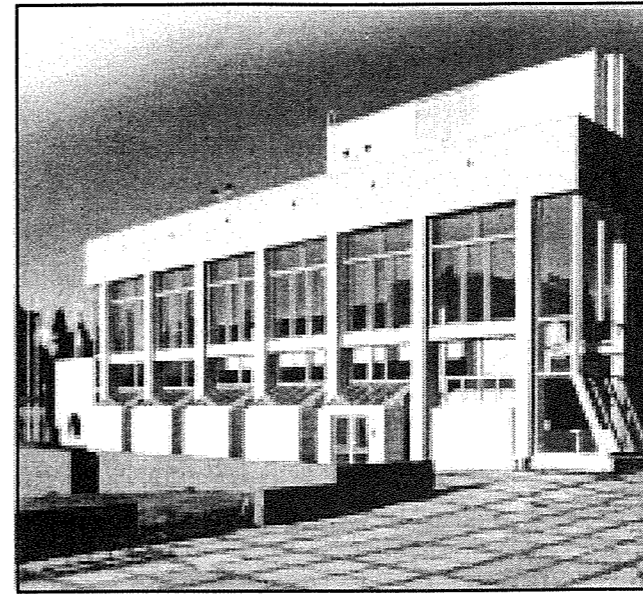
Risto Manninen

Suomen Kuurosokeat ry:n syyskokous ja pikkujoulu ovat Kajaanissa 28.-29.11.98. Kajaani on pienen mutta sitkeän Kainuun maakunnan keskus. Kajaani on melko pieni kaupunki. Asukkaita on noin 36000. Silti kaupunki on vireä ja kulttuuritoiminta on vilkasta. Kajaani on lähes keskellä Suomen karttaa. Matkaa Kajaanista Helsinkiin ja Utsjoelle on suunnilleen saman verran. Kajaanista on matkaa Helsinkiin 567 km ja Kajaanista Brysseliin 2247km. Kajaaniin pääsee parhaiten etelä-Suomesta 5-tietä pitkin autolla, Savon rataa pitkin junalla tai lentokoneella arkisin neljä kertaa päivässä.

Kajaanin historia on pitkä, ankara ja myös verinen. Kreivi Pietari Brahe perusti Kajaanin kaupungin vuonna 1651. Kaupunki oli kauppapaikka vesireitin varrella ja asukkaita oli muutamia kymmeniä. Kajaanin linna oli jo silloin keskellä virtaa suojaamassa kaupunkia. Linnassa on ollut vankeina tunnettujakin Ruot-

si-Suomen mahtimiehiä. He kärsivät ankaria rangaistuksia vilussa ja nälässä. Suomalaisten ja venäläisten veriset taistelut ja kostoiskut puolin ja toisin vaikuttivat Kajaaniin ja kainuulaisten elämään. Kajaanin linna räjäytettiin vuonna 1716 taistelussa venäläisiä vastaan. Linnan rauniot ovat edelleen pienellä saarella keskellä jokea.

Kajaanissa ovat vaikuttaneet monet tunnetut henkilöt. Piirilääkäri Elias Lönnrot toimi Kajaanista käsin silloin, kun hän kokosi Kalevalaa. Kajaanin Paltaniemellä Eino Leino kirjoitti runojaan. Presidentti Urho Kekkonen asui kouluikänsä Kajaanissa ja aloitteli urheilu-uraansa siellä. Näiden henkilöiden vaikutus näkyy vieläkin Kajaanissa on monia suojeltuja rakennuksia, patsaita ja muistomerkkejä. Kajaanissa on kolme erityisesti mainittavaa kirkkoa; Kajaanin luterilainen kirkko, joka on vanha puukirkko, toiseksi Paltaniemen kuvakirkko ja kolmanneksi ortodoksinen kirkko. Lisäksi on

○ *Kaukametsä (kuva: Kaukametsä)*

arvokkaita vanhoja rakennuksia ja museoita.

Kainuuta on usein koetellut halla, joka on tuhonnut viljasadon. Ihmiset ovat syöneet pettuleipää, joka on valmistettu männyn kaarnan alla olevasta pehmeästä kerroksesta. Nälkävuodet koettelivat kainuulaisia ankarasti. Kainuulaiset ihmiset ovat ahkeria, ystävällisiä ja valmiita palvelemaan. Toimeentulo saadaan pääasiassa metsästä ja puunjalostusteollisuudesta, palveluista ja matkailusta sekä elektroniikka- ja tekstiiliteollisuudesta. Kajaani on myös koulukaupunki.

Kulttuuritoiminta on vilkasta. Kajaaninjoen pohjoisrannalle on rakennettu Kaukametsän kongressi- ja kulttuurikeskus. Sen vieressä on hotelli Kajanus ja kylpylä Kajanus. Näissä tiloissa on syyskokouksem-

me. Hotellin ja kokoustilan välillä on tunneli. Ulkona Kajaanissa voi olla jo kovakin pakkanen marraskuun lopulla. Varaudu siihen!

Kajaanin kerho ja Kajatupa

Kajaani kuuluu Kuopion aluesihteerin alueeseen. Kajaanissa toimii kuurosokeiden kerho. Kerho on pieni mutta aktiivinen. Kerhossa käytetään pääasiassa viittomakieltä. Kajaanin kerho järjestää pikkujouluissamme ohjelmaa ja arpajaiset.

Kajatupa on kuurosokeiden ja kuurojen työpaja. Se on toiminut jo yli neljä vuotta entisissä kansalaisopiston tiloissa. Työpajassa tehdään puutöitä, pienkoritöitä ja tekstiilitöitä. Se on myös kuurojen ja kuurosokeiden tapaamispaikka, viittova yhteisö. Iltaisin siellä kokoontuu kuurojen yhdistys. Kajatupa on ainoa tällainen työpaja Suomessa. Voit tutustua siihen perjantaina 27.11. vuosikokoukseen mennessäsi. Kajatuvan tuotteita on myynnissä myös Kaukametsässä.

Kajaanissa on vireä keskussairaala, KaKS. Siellä on useita kuntoutusohjaajia. Kuulovammaisille ja kuurosokeille on yhteinen kuntoutusohjaaja. Hän on Arja Moilanen.

Tervetuloa Kajaaniin!

Soile jättää hallituksen, mutta ei yhdistystä

Katri Pyykkö

Kajaanin syyskokouksessa valitaan jälleen Suomen Kuurosokeat ry:n hallitukseen kolme uutta jäsentä. Erovuorossa on myös riihimäkeläinen Soile Silvennoinen. Hän on päättänyt, että hän ei enää pyri hallitukseen. Soilelta onkin hyvä kysyä, mitä hallitustyö on ja mitä se vaatii. Uteliaisuutta tietenkin herättää myös se, mitä hän aikoo ruveta tekemään jatkossa.

Soile valittiin yhdistyksen hallitukseen Rovaniemen syyskokouksessa vuonna 1994 ja toisen kerran 1996. Hän kertoo: "Jouduin hallitukseen 'ihan vahingossa'. Minua esitettiin hallitukseen enkä osannut silloin kieltäytyä. Tuolloin 1994 kolmen erovuoroisen lisäksi hallituksessa oli yksi ylimääräinen paikka. Hallituksen pitkäaikainen jäsen Lasse Hannula luopui kesken toimikauden. Syyskokous päätti, että neljänneksi eniten ääniä saanut henkilö valitaan myös hallitukseen. Se olin minä."

Soile kertoo: "Kun hallitustyöni alkoi, en tiennyt yhdistyksemme toi-

minnasta, taloudesta tai organisatiosta juuri mitään. Käsiteltävät asiat tuntuivat aluksi vaikeilta ja monimutkaisilta. Tutustuminen yhdistyslakiin, yhdistyksen sääntöihin, kouluttautuminen sekä pikkuhiljaa karttuva kokemus auttoivat vähitellen muodostamaan hyvän yleiskuvan yhdistyksestämme.

Valmistautuminen kokouksiin

Hallituksella on noin 10 kokousta vuodessa. Kokoukset kestävät kerrallaan noin 6-7 tuntia. Lisäksi on erilaisia koulutus- ja neuvottelupäiviä. Soile kertoo, että hallituksen kokouksiin on valmistauduttava huolellisesti etukäteen. "Noin viikkoa ennen kokouspäivää, saamme postitse kokouksen esityslistan ja liitteet. Liitteissä pyritään antamaan käsiteltävistä asioista mahdollisimman hyvät taustatiedot. Paperinivaska on usein melko paksu. Asioihin tutustuminen vie melkoisesti aikaa."

Hallituksella on NKL:n sähköpostijärjestelmässä oma suljettu alueen-

Soile Silvennoinen (kuva: K.Pyykkö)

sa. Hallituksen jäsenet keskustele-
vat siellä asioista kokousten välillä.
Soilen mielestä sujuva hallitustyö-
kentely edellyttäisi, että kaikki hal-
lituksen jäsenet osallistuisivat myös
sähköpostikeskusteluun.

Hallituksen tehtävät ja jäsenen vastuu

Suomen Kuurosokeat ry:n hallitus toimii yhdistyslain, yhdistyksen sääntöjen sekä yhdistyksen kokousten päätösten mukaisesti. Hallitus käsittelee mm. jäsenanomukset: se ottaa ja erottaa yhdistyksen jäsenet. Se myös ottaa ja erottaa työntekijät. Se valitsee keskuudes-

taan varapuheenjohtajan sekä nimeää toimikunnat ja työryhmät. Hallituksen käsiteltäviksi tulee taloudenhoitoon ja yhdistyksen toimintaan liittyvät asiat. Se päättää tilit ja valmistelee toimintakertomuksen sekä päättää tärkeistä investoinneista.

Soile kertoo, että hallituksen pitää hoitaa yhdistyksen asioita huolellisesti. Hallitus on yhteisvastuussa tehdyistä päätöksistä. Se toimii siis kollektiivisesti. Jokaisen hallituksen jäsenen vastuu on kuitenkin henkilökohtainen. Jos joku hallituksen jäsenen tahallaan aiheuttaa toiminnallaan vahinkoa yhdistykselle, hän on teostaan yksin vastuussa. Hallituksen jäsenen vapautuu vastuusta yksittäisessä päätöksessä, jos hän on poissa kokouksesta tai jos hän esittää eriävän mielipiteen, joka merkitään pöytäkirjaan.

Mitä hallitustyö vaatii?

Soile kertoo, että hallitustyössä on tärkeää kyky tehdä ryhmätyötä ja tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Hallitustyö edellyttää suunnitelmallisuutta, tavoitteellisuutta sekä sitoutuneisuutta yhdistykseen. Hallitustyö on ollut Soilen mielestä haastavaa ja mielenkiintoista. Se on tarjonnut mahdollisuuden kehittää itseään ja ottaa vastuuta erilaisista edustustehtävistä. On ollut mielen-

kiintoista tutustua uusiin ihmisiin, niin kuurosokeisiin kuin alalla työskenteleviin.

Soile painottaa sitä, että hallitukseen valitut yhdistyksen jäsenet eivät aja omia etujaan. Hallitus valvoo yhdistyksen toimintaa jäsenten puolesta ja siten myös ajaa jäsenten etuja. Tämä ei aina välttämättä näy ulospäin. Jäsenillä on paljon erilaisia tarpeita eikä hallitus pysty toteuttamaan niitä kaikkia. Soile sanoo, että tietenkin hallitus haluaisi tehdä aina hyviä päätöksiä ja pyrki järjestämään mitä erilaisempaa toimintaa, jos olisi rajattomasti rahaa. Hän muistuttaa, että yhdistyksen hallituksen on kuitenkin aina mietittävä, mihin budjetin eli talousarvion rahat riittävät.

Miksi et enää jatka hallituksessa?

Soile kertoo, että päätös hallitustyön lopettamisesta kypsyi hiljalleen viime vuoden loppupuolella. Vuodesta 1994 vuoteen 1996 hän oli osaikaisessa työsuhteessa. Hänellä oli paljon vapaata aikaa ja hän pystyi keskittymään yhdistyksen asioihin ja osallistumaan sähköpostikeskusteluun. Viime vuonna hän otti itselleen paljon erilaisia töitä ja velvollisuuksia. Hänestä tuntui välillä, että hän hukkuu niiden paljouteen. Vapaa-aikaa ei ollut tarpeeksi eikä

myöskään riittävästi aikaa sitoutua hallitustyöhön.

”Olen sitä mieltä, että hallituksessa olevien on oltava aidosti halukkaita uhraamaan omaa aikaansa yhdistystoimintaan. Minulla on nyt erovuoro, enkä aio enää olla ehdokkaana. Joku muu saa astua tilalle”, sanoo Soile ja jatkaa: ”Olen vielä nuori. Haluan kokeilla uusia työtehtäviä ja etsiä uusia haasteita. Ensi vuonna pääsen aloittamaan kuurosokeiden mikrotukihenkilökoulutuksessa. Aikani ei enää riittäisi hallituksen kokouksiin valmistautumiseen ja niihin osallistumiseen.”

”Vaikka jätänkin hallitustyön, se ei tarkoita sitä, ettenkö enää osallistuisi yhdistyksemme toimintaan! Aion tuki jatkossakin osallistua vuosikokouksiin, leireille, kursseille yms. Tapaamisiin Kajaanin syyskokoukseen 28.-29.11.”, toivottaa Soile.

*Korvat ja kuuleminen -kirjaa on nyt saatavilla myös pisteversio-
na ja tietokonelevykkeellä. Hinta on 80,- kappale.*

Tilaukset: Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaankatu 28 A, 00120 Helsinki, puh. 09-5495350, tp. 09-54953526

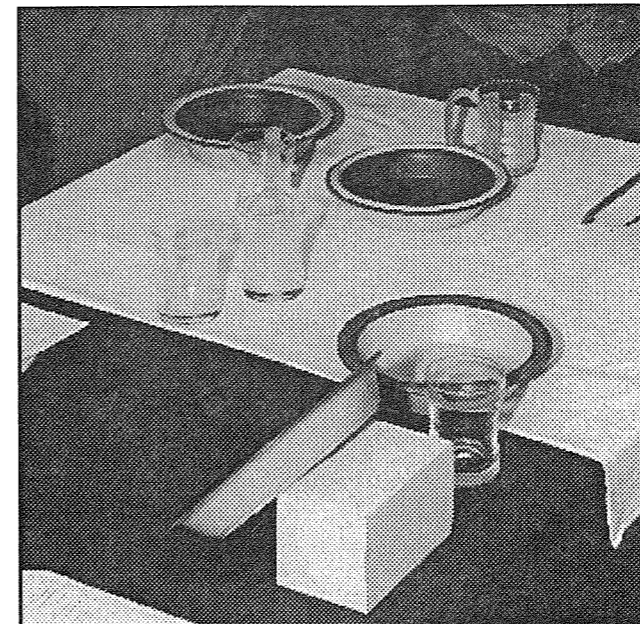
Apuvälinenäyttely toimintakeskuksessa

Raili Karisaari

Kuurosokeille ja kuulonäkövammaisille tarkoitettuja apuvälineitä esiteltiin nyt ensimmäisen kerran Kuurosokeiden toimintakeskuksessa Tampereella 13.-14. lokakuuta. Apuvälineiden esittelijöitä oli mukana 17.

Kahden päivän aikana näyttelyyn kävi tutustumassa noin 300 henkeä. Vieraiden joukossa oli kuurosokeita ja kuulonäkövammaisia apuvälineiden käyttäjiä, sairaaloiden ja sosiaalitoimen työntekijöitä, terveys- ja hoitoalan opiskelijoita. Monet kuurosokeiden kerhot olivat järjestäneet matkan Tampereelle.

Rurik Malmbergin astioita (kuva: R.Karisaari)

Näyttelypäivät välittivät tietoa toimintakeskuksesta ja sen toiminnasta. Kuurosokeat saivat hyvän syyn tulla tutustumaan toimintakeskuksen tiloihin. Toimintakeskuksen johtaja Kirsti Tamminen totesi: ”Monien on nyt helpompaa tulla tänne kurssille, kun on tutustunut taloon. Samalla meillä oli tilaisuus testata näiden uusittujen tilojemme toimivuutta eri käyttötarkoituksiin.”

Näytteillä oli paljon erilaisia ympäristönhallintalaitteita. Oli langattomia hälyttimiä, ovikameroita ja monenlaisia kuulemista ja näkemistä helpottavia apuvälineitä. Erityistä kiitosta sai kuurosokeiden ideapöytä. Marita Autio ja Eila Eerola esittelivät erilaisia kotikeittiön kuuluvia työvälineitä. He olivat myös katta-
neet malliksi ruokapöydän. Erilaisilla väriyhdistelmillä ja kontrasteilla oli saatu aikaan kattaus, josta yksittäiset astiat erottuivat hyvin.

Kuvapuhelin ja kännykkä

Ulf Itäinen KL-Support Oy:stä esiteli kuvapuhelinta, joka on ollut markkinoilla jo jonkin aikaa. Kuva-

puhelimien avulla keskustelukumppanit pystyvät näkemään toisensa. Näin esimerkiksi kuurot voivat keskustella keskenään viittomakielellä. Kuvapuhelimen avulla myös etätulkkaus on mahdollista. Silloin tulkki ja tulkinkäyttäjät voivat olla aivan eri puolilla Suomea. Kuvapuhelimien hinnat ovat tällä hetkellä noin 25 000 - 40 000 markkaa.

Kuvapuhelimen eri mahdollisuuksia kokeillaan parhaillaan Joensuun alueella. Siellä aloitettiin viime keväänä viittomakielen etätulkkauspalvelu -projekti. Projektissa on mukana myös kuurosokea Marja Kuosmanen.

Toinen mullistava uutuuksia näyttelyssä oli matkapuhelimeen liitettävä induktiosilmukka. Sitä oli esittelemässä laitteen suunnittelija Mikko Haho. Hän on itsekin huonokuuloinen. Nokian kehittämän pienoisingruktion avulla myös kuulokojeen käyttäjät voivat nyt käyttää matkapuhelinta. Laitteeseen kuuluu lenkki, joka laitetaan kaulan ympärille ja yhdistetään matkapuhelimeen. Laite sopii Nokian 6100 ja 5100 -sarjan puhelimiin. Hinta on tällä hetkellä noin 600-700 mk.

Langattomat tärstimet ovat tehneet tuloaan jo muutaman vuoden. Ne voidaan kytkeä kätevästi valohälyttimeen. Useimmat tärstimet ovat pie-

niä ja kulkevat kätevästi mukana koti- ja pihaympäristössä. Langattomien tärstimien hinnat vaihtelevat 2 500 - 3000 markan välillä. Peruspakettiin kuuluu ovikello, puhelin, tunnistin ja langaton tärstin. Lisähintaa järjestelmälle tulee sen mukaan, mitä lisälaitteita on mukana.

Astiat kuurosokean käteen

Näyttelyn ehkä kaikkein kiinnostavimmat esineet olivat Rurik Malmbergin suunnittelemat kiviastiat ja lasit. Rurik Malmberg opiskelee muotoilua Hämeen ammattikorkeakoulussa. Astiat ovat hänen opinäytetyönsä. Niiden suunnittelussa hän on ottanut huomioon kuulonäkövammaisten erityistoiveita. Rurik on muun muassa kysynyt neuvoo Jyväskylän kuntoutumiskeskuksen henkilökunnalta. Malliastiat on testattu kouluissa, jossa on kuulonäkövammaisia lapsia.

Sarjaan kuuluu juoma-astiat ja kaksi erilaista lautasta, joista on molemmista sekä syvät ja matalat versiot. Astioiden värit ovat vihreä ja sininen - molemmista tummempi ja vaaleampi versio.

Lautasissa on kiinnitetty huomio niiden muotoon ja kontrastiin. Lautasten reuna on tarpeeksi korkea ja jyrkkä. Ruoka ei karkaa yli reuno-

jen. Juomalasin pinnassa on himmeä ja hiukan karhennettu osa. Sen avulla lasi pysyy hyvin kädessä. Samalla lasi ja sen sisältö on helpompi nähdä. Lautasen reuna erottuu hyvin lautasen keskustasta. Lautasten pitää myös erottua hyvin pöydästä. Materiaalina on kivi, jonka pinnoitteena on himmeä lasite. Astiat soveltuvat koko perheen käyttöön. Ne kestävät myös normaalissa arkikäytössä.

Kommentteja näyttelystä

Näyttelyssä oli paljon hyviä ideoita. Uusia asioita oli esimerkiksi kuvapuhelin, matkaherätyskello ja ovipuhelin, josta näkee kuka on oven takana. Mielenkiintoinen keksintö oli tandem-pyörä, jossa kaksi tavallista polkupyörää oli kiinnitetty toisiinsa tangoilla.

“Mielenkiintoisia apuvälineitä: matkaherätyskello, kannettava luku-tv, kuulokkeet radion ja television kuunteluun.”

“Viimeinkin on keksitty lautaset, joista on hyvä syödä.”

Vaikka näyttelyssä olikin monenlaisia laitteita, jotakin jäättiin kaipaamaan. Kaivattiin esimerkiksi lampua, jonka avulla voisi seurata tulkin viittomista konserteissa ohjelman aikana. Myös liikuntavammaille tarkoitettua kolmipyöräistä polkupyörää kaivattiin.

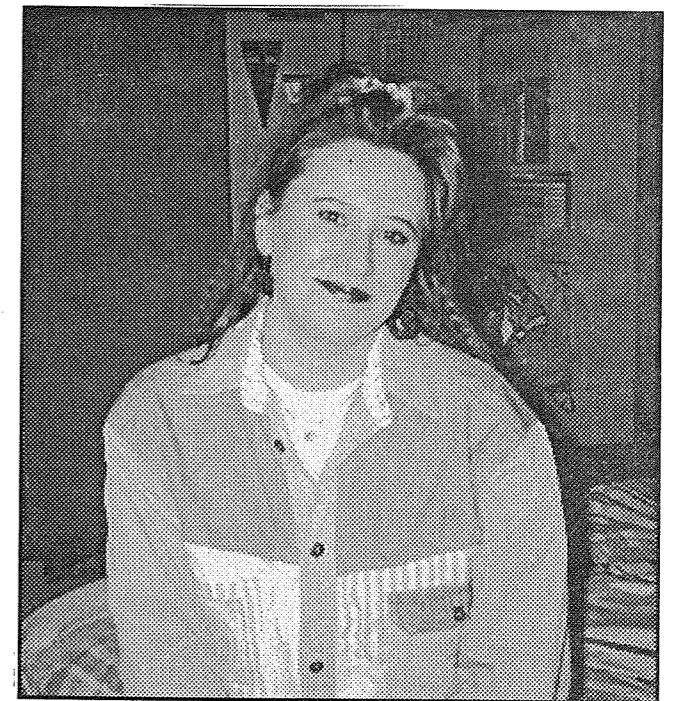
Kuvapuhelin kuurosokean apuna

Raili Karisaari

Kuurojen Liitto on käynnistänyt Joensuun alueella viittomakielen etätulkkauspalvelut kuvapuhelimen avulla. Projekti on osa Kuurojen Liiton multimediaprojektia. Projektin avulla on tarkoitus kokeilla ja selvittää kuvapuhelimen eri mahdollisuuksia tulkkipalvelussa.

Kuudesta kuvapuhelimesta yksi on Joensuun tulkkikeskuksen käytös-

Marja Kuosmanen on ensimmäinen kuurosokea kuvapuhelimen käyttäjä.

sä. Loput ovat viittomakielisillä perheillä Joensuun alueella. Yksi käyttäjäistä on kuurosokea Marja Kuosmanen. Hän asuu Enossa, 37 kilometrin päässä Joensuusta. Hän sai kuvapuhelimen kesä-heinäkuun vaihteessa. Kyselin Marjan kokemuksia kuvapuhelimen käytöstä. Tulkkina oli Satu Seppäläinen, jolla oli näköyhteys asiakkaaseensa.

Rupattelu ja asioiden hoitaminen vaivatonta

Marja kertoo, että hänellä on tietokone, jossa on kuvapuhelinohjelma. Kuvapuhelimella ei ole vielä omaa hälytinlaitetta. Kun hälytinlaite kertoo, että puhelu on tulossa, hän avaa ensin tekstipuhelimen ja tarkistaa, tuleeko puhelu sieltä. Sen jälkeen hän siirtyy kuvapuhelimeen.

Marja kertoo, että hän on nykyisin paljon rohkeampi ottamaan yhteyttä tuntemattomiinkin henkilöihin. "Keskustelukumppanin näkeminen tuntuu turvalliselta ja inhimilliseltä. Voin keskustella vapaasti ilman tulkin läsnäoloa. Eilen soitin eräälle Joensuun alueella asuvalle henkilölle. Rupateltiin päivän tapahtumista ja vaihdettiin kuulumisia."

Myös asioiden hoitaminen sujuu vaivattomasti kuvapuhelimen kautta, kertoo Marja. "Pystyn hoitamaan monia asioita itse. Voin käyt-

tää tulkkipalvelua enemmän hyväkseni. Uskon, että tulkkipalvelujen saanti helpottuisi, jos kuvapuhelimia olisi enemmän." Marja ei tiedä, miten sosiaalitoimistot suhtautuvat kuvapuhelimen hankintaan.

Tulkin kokemuksia

Joensuun etätulkkkausprojektia johtaa tällä hetkellä Satu Seppäläinen. Hänellä on myönteinen käsitys kuvapuhelimesta. Hän uskoo, että se parantaa tulkkipalvelujen saata-
vuutta. Tulkkauksilanteista vain pieni osa on sellaisia, jotka vaativat tulkin läsnäoloa.

Yksi projektin tavoiteista on selvittää etätulkkauksen käyttökustannukset verrattuna perinteiseen tulkkipalveluun. Näinkin lyhyt kokeilu on jo osoittanut, että kuvapuhelin alentaa tulkkipalvelun kokonaiskustannuksia. Laitetta on vain opittava käyttämään ja hyödyntämään monipuolisesti, Seppäläinen toteaa. Hän kertoo, että aluesihteerit Joensuun alueella ovat jo tottuneet käyttämään paljon tätä kuvapuhelinta.

Satu Seppäläinen toteaa: "Suurin haitta tällä hetkellä on tämän laitteen suuri koko ja sen kalleus. Mutta tekniikka menee koko ajan eteenpäin. Varmaa on, että tulevaisuudessa laitteet pienenevät ja hintakin alenee."

Kuurosokeiden Tuki ry:n 15-vuotisjuhla konsertti

Unto Honkanen

Kuurosokeiden Tuki ry:n 15-vuotisjuhlakonsertti pidettiin Temppe-
linaukion kirkossa. Kirkko on Timo ja Tuomo Suomalaisen suunnittelema kallioon louhittu ympyränmuotoinen rakennus. Se valmistui vuonna 1969. Seinät ovat luonnonkiveä. Osa seinistä on muurattu kivilohkareista. Osa kivistä ovat kuin louhinnan jäljiltä. Katon keskipesteestä lähtee palkit säteittäin laidoille. Niiden välissä olevista ikkunoista päivänvalo pääsee kirkkosaliin.

Urut sijaitsevat salin vasemmalla laidalla. Tuplakuulolaitteilla ne kuulostavat paremmilta, jos kääntyy vasemmalle. Kirkon oma induktio oli rikki, mutta saliin oli konsertin ajaksi asennettu Suomen Kuurosokeat ry:n induktiolaitteet. Valaistus oli konsertin ajan edessä hyvä ja muualla hämärä. Kirkko on kaunis ja vaikuttavan näköinen rakennus. Se on myös suosittu turistinähtävyys.

Konsertissa oli korkatasoiset esiintyjät ja se tulkattiin viittomakielelle. Viittomakielen tulkki Teija Jerkku tulkki hyvin musiikkiin eläytyen.

Konsertin aluksi Katrin Meriloo esitti uruilla Preludin F-duuri. Virolais-syntyinen urkuri on voittanut Lahden kansainvälisen urkukilpailun vuonna 1997. Hän työskentelee nykyään Sibelius Akatemiassa.

Tämän jälkeen Psaloo-kuoro yksin sekä solistinaan Mart Mikk esitti useita ortodoksisia kirkkolauluja. Psaloo kuoron johtaja on Raimo Pores. Kuoro on vierailut useissa Euroopan maissa. Se on esittänyt ja levyttänyt eri maiden ortodoksisia kirkkolauluja. Mart Mikk taas on virolainen bassolaulaja. Hän on valmistunut Tallinnan konservatorios-
ta ja Sibelius-Akatemiasta. Hän on laulanut Tarton Vanemuise-teatterissa, Savonlinnan oopperajuhlilla, Estonia teatterissa sekä monissa suomalaisissa oopperaesityksissä. Hän on myös levyttänyt uutta musiikkia.

Ortodoksisen kirkkokunnan tapaan Psaloo-kuoro ja Mart Mikk esittivät laulut ilman säestystä. Varsinkin kuoron ja solistin yhteisesitykset olivat komeata kuultavaa. Olipa jou-

kossa lisä erikoisuutena rukous esivallalle ja kirkon edustajille laulettuna, joka kuulosti luterilaisesta uutuudelta.

Merja Wirkkala esitti Katrin Meriloon säestyksellä kappaleet: Ave Maria, Oi muistatko vielä sen virren ja Kiitos, sulle Jumalani! Varsinkin keskimäinen kuulosti kauniilta ja liikutti tietenkin karjalaisevakon herkkiä tunteita.

Seuraavaksi Mart Mikk kajautteli bassollaan Meriloon säestyksellä aarian oopperasta Saul, As great Jehova lives. Merja Wirkkala, Katrin Meriloon säestyksellä esitti vielä sopraanolle hyvin sopivasti: Rejoice How beautiful Oratoriosta Messias.

Konsertin lopulla Viron Mart Mikk lauloi Katrin Meriloon säestyksellä Erkki Melartinin Isä meidän. Viimeiseksi he esittivät Joonas Kokkosen Paavon virren.

Onnittelut ja kiitokset Kuurosokeiden Tuki ry:lle 15 vuotisesta työstä kuulonäkövammaisten hyväksi ja menestystä jatkossa. Kuten Raili sanoi: "Ruusu kuihtuu muutamassa päivässä, mutta muisto kauniista musiikista säilyy kauan." Toivonpa, kun tai jos kuulo kuihtuu, niin vielä senkin jälkeen ihanat sävelet soivat muistoissani.

Pyydyksestä pöytään

Ruuanlaitto-leiri Arlassa

Heli Huotarinen

Kun lupauduin leirinvetäjäksi, en tiennyt, mitä kaikkea se tuo tullessaan. Elokuun alku oli lähellä. Näin unen, että leiriläiset ovat tosi vilttejä. Se jännitti.

Ruuat tehtiin itse

Meidän pieni joukkomme, 4 leiriläistä, tulkit, opas, vetäjä ja kotitalousopettaja Sirkka Saarinen, aloitti leirin valmiin ruoan ääressä. Jatkossa me teimme itse ruokamme. Päätimme, että iltapalat valmistetaan asuntolassa yhdessä, mutta aamuisin menemme kotitalousluokkaan aamiaisen tekoon ja teemme samalla pienen happihypelyn.

Sirkka kävi aamuvarhaisella Töölön torilla ostamassa tuoretta kalaa joka päivä. Samalla hän osti vihannekset, juurekset ja hedelmät. Muut raaka-aineet saimme koululta. Illalla tutustuimme toisiimme omien elämäkertojen avulla.

Pieniä ja isoja kaloja

Tiistaina teimme muikkupyöryköitä, kahdenlaisia silakkarullia ja muikkumurekettä. Vihanneksia oli aina tarjolla. Elisa ja Terhi kävivät maistelemassa herkkujamme. He kehuivat meitä kovasti.

Iltapäiväkahville menimme Tarvaspähän. Tutustuimme taiteeseen tulkkien ja oppaiden avulla. Illalla tutustuimme pieniin apuvälineisiin.

Keskiviikkona valmistimme ruokaa kolmekiloisesta lohesta. Sitä piti kokeilla käsin. Harvoin niin suuri kala osuu kohdalle. Jokainen kokeili filerointia. Ruotoja nypittiin pinseteillä. Se toimi hyvin, sillä "piikkejä" ei ruoasta löytynyt. Fileistä tehtiin graavilohta. Uunissa tehtiin lohta vihannespedillä. Päästä ja ruodosta keitettiin lientä. Myöhemmin rentouduimme voimistelusalissa.

Päiväkahvi oli sisäpihalla. Siellä oli puutarha, jossa kasvoi yrttejä, marjapensaita, hedelmäpuita ja koristekasveja. Illalla tuli vieraaksi marokkolainen Anassi. Hän kertoi maastaan ja Suomessa olostaan. Anassia pyydeltiin selän pesijäksi saunaan mutta hän ei suostunut.

Torstaina oli vuorossa juhlapöytä. Savukala -ja ceasarsalaattia, sillimössöä, graavilohirusukkeita, pe-

runoita ja vohveleita. Valaistus-asiiantuntija Jukka Jokiniemi kertoi meille hyvästä valaistuksesta. Hänetä kyseltiin myös hänen ratsastusharrastuksestaan.

Perjantaina valmistimme kalaseljankaa. Edellisenä päivänä valmistettu voileipäkakku koristeltiin kauniisti.

Edellä kerrotun lisäksi ruoanlaittoon liittyi rakkautta, iloa, tuoksua ja kaunista kattausta. Uni, josta kerroin alussa ei pitänyt paikkaansa, kukaan ei villiintynyt eikä kadonnut. Leiriläiset olivat hyvin taitavia keittiötyöskentelyssä, mitään ei mennyt rikki eikä tapaturmia sattunut. Yhdessä olo oli niin tiivistä että tuntui kuin olisimme olleet perhe. Kotiin lähtiessä ero tuntui haikealta, eikä itkukaan ollut kaukana. Näin vetäjästä tuntui.

Leiriläisten kommentteja:

- * Ruoka oli hyvää.
- * Missä kalamiehet, heitä kaivattiin ruoanlaittoon!
- * Olipa todella antoisa kalaleiri, opin uusia työtapoja ja kotiin viemiseksi monta uutta kalareseptiä.
- * Oi niitä makuelämyksiä!
- * Hyvää yhteistyötä leiriläisten kanssa.
- * Lammikko kaloineen puuttui.
- * Mukavaa yhdessä oloa.

Terveyskasvatusaineistoja erityisryhmille

Kansainvälinen seminaari Valkeassa talossa

Heikki Majava

Syyskuun 17.-19. päivä järjestettiin Helsingissä kansainvälinen seminaari, jossa pohdittiin terveyskasvatusaineistojen tekemistä erityisryhmille. Erityisryhmillä tarkoitettiin kuuroja, näkövammaisia, kuurosokeita sekä kehitysvammaisia.

Seminaarissa oli osallistujia kaikista Euroopan Unionin maista. Osallistajat edustivat maidensa vammaisjärjestöjä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksia. Seminaarin puhujina oli asiantuntijoita kansainvälisistä ja kansallisista sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioista.

Vammaisten oman näkemyksen seminaariin toivat Liisa Kauppinen Kuurojen Maailmanliitosta, Kalle Könkkölä Kynnys ry:stä ja Norbert Müller Euroopan Sokeiden Unionista. Lisäksi seminaarissa esiintynyt Teatteri Törmäys toi kahdella sketsillään esille vammaisten näkökulmaa.

Kun terveyskasvatusaineistoa tehdään, usein unohdetaan pienet eri-

tyisryhmät. Heille tarkoitettu aineisto pitää suunnitella ja tuottaa erikseen. Kuurosokeille ja näkövammaisille aineistoa pitää olla isokirjoituksella, pisteillä ja ääninauhoilla. Kuurosokeat ja kuurot tarvitsevat aineistoa myös viitottuina videoina. Kehitysvammaiset tarvitsevat selkeää ja helppolukuista aineistoa.

Terveyskasvatusaineiston puute näkyy terveystilastoissa. Usein erityisryhmien terveys on heikompi kuin väestön keskimäärin. Erityisryhmiin kuuluvat eivät saa tarpeeksi tietoa siitä, miten terveydestä voi huolehtia. Seminaarissa selvitettiin, minkälaista terveyskasvatusaineistoa eri maissa on tarjolla erityisryhmille. Kävi ilmi, että niitä on niukasti.

Seminaari on osa Euroopan Sosiaalirahaston rahoittamaa projektia. Projektissa kehitetään erityisryhmille suunnattujen aineistojen tuottamista EU-maissa. Projektissa kehitetään yhteistyötä myös siihen osallistuvien maiden kesken. Seminaari oli projektin lähtölauksau. Projektin jatkuu edelleen.

Uusi laki velvoittaa YLE:n viittomakielisiin palveluihin

Leena Enävaara

Ensi vuoden alusta tulee voimaan lain muutos, joka koskee Yleisradio Oy:tä. Laki korostaa kielivähemmistöjen asemaa. YLE velvoitetaan tuottamaan myös viittomakielisiä sekä saamen ja romanin kielisiä palveluja.

Suomessa tulee joka päivä yhden viidenminuutin mittaiset viittomakieliset uutiset. Se on nykyään ainoa Yleisradion tarjoama viittomakielinen ohjelma. Ruotsissa tarjonta on runsaampaa. Kaapelitelevisio SVT-Europa lähettää päivittäin viittomakieliset uutiset ja joka lauantai tunnin ajan viittomakielistä lastenohjelmaa, asiaa kuurojen maailmasta sekä urheilua ja uutisia eri aloilta.

Erityisryhmien kirjaaminen Yleisradiolakiin juontaa juurensa vuoden 1995 perusoikeusuudistuksesta. Eri vähemmistöryhmien oikeuksia on haluttu korostaa. Suomen perusoikeussopimuksessa todetaan, että viittomakieltä käyttävien ja vammaisuuden vuoksi tulkittamis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla.

Yleisradion Viittomakielisten uutisten toimitussihteeri Kirsti Kurkela toteaa, että Ylen ohjelmapolitiikassa on yritetty ottaa kaikki kielivähemmistöt huomioon. Tilanne paranee, kun uusi laki tulee voimaan. Kurkela tähyää myös television digitaaliaikaan. Yleisradio siirtyy digitaaliaikaan kymmenen vuoden kuluessa. Pienryhmille suunnattuja ohjelmia on silloin helpompi tuottaa. Uusien kanavien lisääminen on silloin mahdollista. Kurkela muistuttaa, että silloin tarvitaan halua, rahaa sekä viittomakielen hallitsevia toimittajia ja muita esiintyjiä.

Hallitusneuvos Liisa Ero liikenneministeriöstä katsoo, että eduskunta on lakitekstillä nimenomaan korostanut pienryhmien palvelujen tarvetta Yleisradiossa. Laki ei määrää palvelujen laajuutta. Lain soveltaminen on Yleisradion käsissä. Liisa Eron mielestä avainasemassa on Yleisradion hallintoneuvosto. Se koostuu lähes kokonaan kansanedustajista. Heidän työnään on viittottaa Yleisradion linjoja ja uuden lain soveltamista käytännössä.

Toimintakeskus ja kosteusvauriot

Kirsti Tamminen

Tampereen toimintakeskuksen kosteusongelmat ovat herättäneet keskustelua. Toimintakeskuksen tiloissa on havaittu kosteusvaurioita, jotka voivat pidemmän ajan kuluessa muuttua homeeksi. Home huoneilmassa aiheuttaa allergisia oireita kuten jatkuvaa yskää ja hengitystiehyeiden sairauksia.

Toimintakeskuksen saunoissa ja joissain asunnoissa tehtiin korjaus- ja perusparannustöitä vuonna 1993. Kosteusvaurioita ja joidenkin rakennusten sadevesiputkia korjattiin. Kosteusvaurioiden vaaroista ei tiedetty vielä niin paljon kuin nykyään.

Laajennus- ja vanhan osan korjaustyöt tehtiin vuosina 1996 ja 1997. Uusia kostuneita tiloja. Ne kunnostettiin samalla. Raha-automaattiyhdistykselle jätettiin ensimmäisen kerran raha-anomus asuntojen kuntokartoitusta varten vuonna 1996. RAY ei myöntänyt avustusta. Kartoitus tehtiin kuitenkin yhdistyksen hallituksen päätöksellä tämän vuoden maaliskuussa. Se maksoi 31 700 markkaa. Rahat siirrettiin Tampereen kiinteistön varoista.

Kuntokartoituksessa todettiin, että rakennukset ovat suhteellisen uusia, mutta ne tarvitsevat jo korjaustoimenpiteitä. Muutamat rakenteelliset perusasiat on korjattava, jotta syntyneet ja alullaan olevat kosteusvauriot eivät aiheuta laajempaa vahinkoa. Olemassa olevat kosteusvauriot on korjattava ja pienennettävä kosteusrasitusta. Kuntokartoituksessa todettiin, että se miten rakennukset on rakennettu, on tyyppillistä ajankohdan rakentamista. Nopeimmin pitäisi tarkistaa kylpyhuoneet, keittiöt ja räystääs- ja vesikattorakenteet ja korjata löytyneet vauriot. Jos kosteus on jatkuvasti korkealla, homekasvustoa voi ilmestyä puupintoihin, todettiin kuntokartoituksessa.

Yhdistys on anonut, että RAY rahoittaisi osittain Tampereen toimintakeskuksen asuinrakennusten korjaamista ja ympäristön parantamista. Tarkoitus olisi asentaa myös uusi ovikello-, puhelin- ja palohälytysjärjestelmä. Remontti maksaa arvon mukaan 1,5 miljoonaa markkaa. Jos anomus hyväksytään ja muu rahoitus järjestyy, korjaustyöt aloitetaan Tampereella jo ensi vuonna.

Lukijan kirjeitä

Villisti viittova pappi

Hilja Rantatalo

Olin Kuurosokkeiden kulttuuripäivillä Hervannan kirkossa ehtoollisella. Tulkkini oli vieressä. Tulkki pyysi, että katson hänen viittomiaan. Siinä oli kaksi pappia. Toinen oli Helsingistä ja toinen Riihimäeltä. Sain tulkkille ei tarvitse viittoa, pappi osaa. Riihimäen pappia en ymmärtänyt. Hän oli villi viittoja. Erehdyin, kun luulin ymmärtäväni häntä. Nyt minä opin taas uuden asian. Pakkohän tulkkia on katsoa. Eihän pappia voinut katsoa, koska hän viittoili nopeasti.

Korvatulpat varalle

Pentti Lehtinen

Menin jalkojenhoitajalle. Hän laittoi korvatulpat omiin korviinsa ennen kuin laittoi kynsienhiomalaitteen päälle. Asiakkaan korvat jäivät suojaamatta. Hänellä ei ollut toisia korvatulppia. Tästä idea, että pidä taskussasi kaksi korvatulppaa. Voit joutua tilanteeseen, jossa niitä tarvitaan.

Kotiväylän asiakkaana Tampereella

Hilka Nieminen

Tuntosarven lokakuun numerossa oli Kirsti Tamminen kirjoitus Kotiväylän toiminnasta. Täällä Tampereelläkin se toimii mielestäni hyvin! Olen ollut Kotiväylän tyytyväinen asiakas jo kolme kuukautta. Koska itsekin nuoruuteni aikana palvelin paljon koulutettuna siivojana kodeissa, olen kiinnittänyt huomiota Sannan ja Hanna-Leenan tunnolliseen siivoukseen. Kun ikää on karttunut ja voimani ovat vähentyneet, on ihana huomata, miten raskaatkin siivoustyöt tulevat heidän avullaan nopeasti tehtyä. Tuo pieni kuukausimaksu on erittäin pieni korvaus näin hyvästä työstä. Heidän iloisessa seurassaan on myös ollut mukavaa mennä kauppaan, kävelyllä tai pyykillekin.

Kaikki asiani hoituvat nykyään ajallaan, kun sovin Hanna-Leenan tai Sannan kanssa, että he tulevat luokseni sovittuun aikaan. Toivon omasta puolestani Kotiväylän toimivan pitkään. Kiitos, Hanna-Leena ja Sanna, kaikesta saamastani avusta. Tyytyväinen asiakkaanne Hilka Nieminen